

Ο Χριστόφορος Κολόμβος ήταν Έλληνας; Τι γράφει ένα βιβλίο

του Αντιναυάρχου (ε.α.) Ξενοφώντος Μαυρογιάννη ΠΝ

Η αναχώρηση του Κολόμβου για το πρώτο του ταξίδι.

«**Σκιαγραφία των αποδήμων Ελλήνων της Αμερικής**» είναι το βιβλίο που έχει γράψει, πριν από αρκετά χρόνια, ο πρωτοπρεσβύτερος και ιεραρχικώς προϊστάμενος του Ορθόδοξου καθεδρικού Ναού της Νέας Υόρκης κ. Β. Ευθυμίου. Σε αυτό μας δίνει πολλά στοιχεία για τους πρώτους Έλληνες που εγκαταστάθηκαν στο Νέο Κόσμο από την εποχή ακόμη του Κολόμβου, και οι

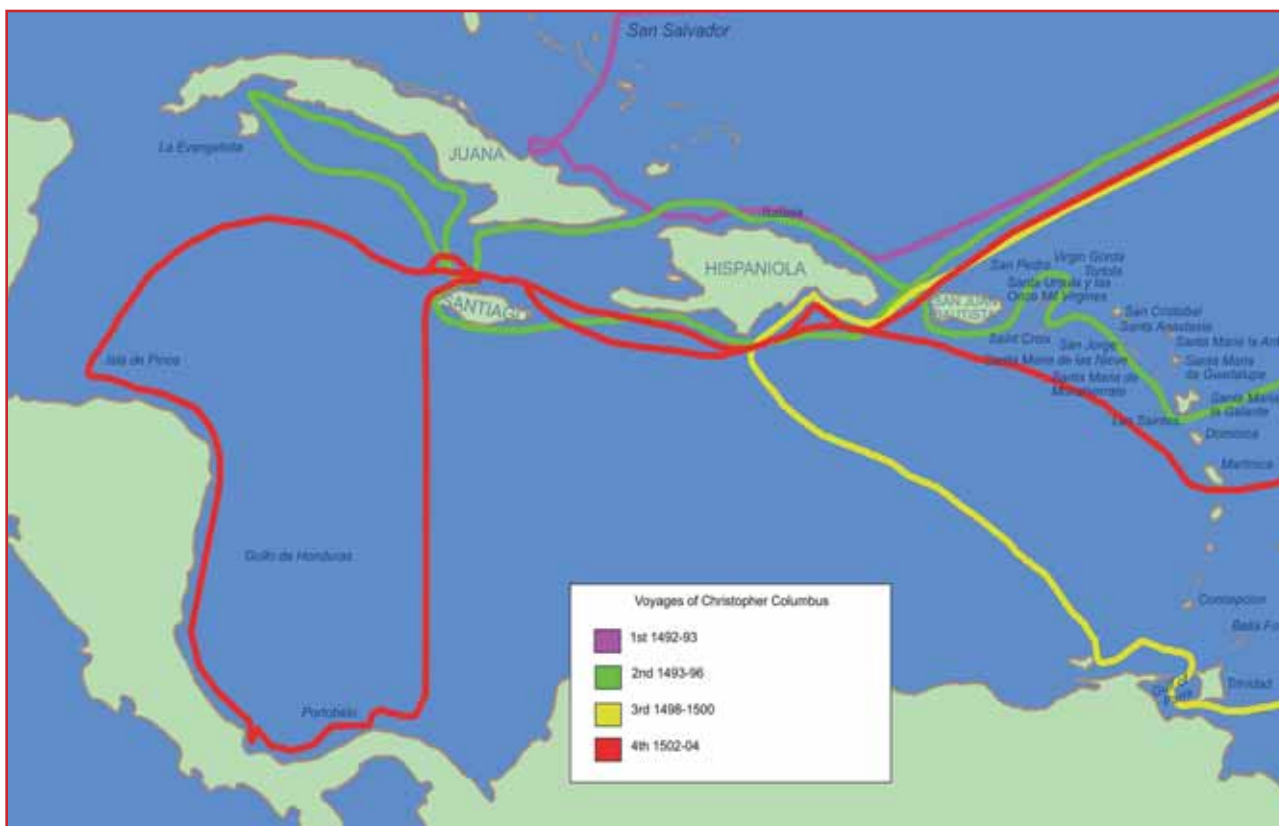
οποίοι έπαιξαν σημαντικό ρόλο στις εξερενήσεις και τον αποικισμό της νέας ηπείρου.

Όπως είναι γνωστό από πολλούς ιστορικούς, τα πλοία του Κολόμβου κατά τις εξερενήσεις του είχαν πληρώμα πολλούς Έλληνες ναυτικούς. Στον κατάλογο του πληρώματος του πλοίου “Cardera” – ένα από τα 17 πλοία του δεύτερου εξερενητικού του ταξιδιού (1493-1496) στο Νέο Κόσμο – περιλαμβάνεται ναυτικός με

όνομα John Griego που δείχνει την εθνικότητα Greco (Έλληνας). Επίσης, όπως υποστηρίζουν πολλοί ιστορικοί (1), και άλλοι Έλληνες ναυτικοί συγκαταλέγονταν μεταξύ των πλοίων του Κολόμβου που έφθασαν στο Νέο Κόσμο. Ονόματα όπως Nicolas Griego (Νικόλαος Έλληνας), John Griego (Ιωάννης Έλληνας), Matteo Griego (Ματθαίος Έλληνας) είναι μεταξύ αυτών που είχαν λάβει μέρος στην επιχείρηση “Magellan”.

Μεταξύ των ναυτικών εκείνων που πρωταγωνίστησαν στην κατάκτηση

(1) Burney: “A Chronological History of Voyages And Discoveries”, London 1816.

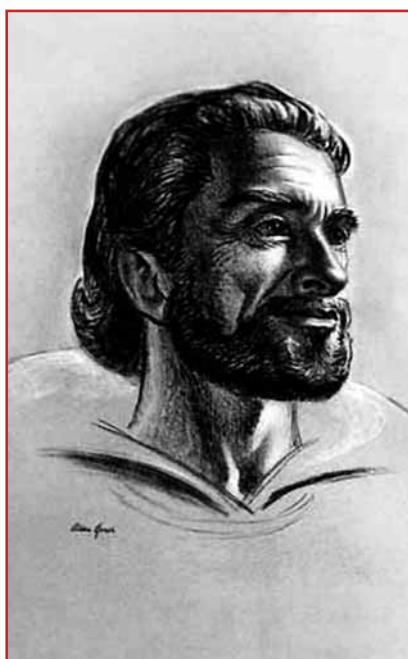

Τα τέσσερα ταξίδια του Χριστόφορου Κολόμβου.

του Ρίο ντε λα Πλάτα της Βραζιλίας αναφέρονται και οι Έλληνες Jacobus Griego και Joannes Griego (2).

Ο πρώτος Ευρωπαίος που πάτησε το πόδι του στο Περού ήταν Έλληνας με το όνομα Petro de Cantia ή Peter the Cretan και καταγόταν από την Κρήτη. Ήταν το δεξί χέρι του θαλασσοπόρου Φραντζέσκο Πιζάρου που ανακάλυψε και κατέκτησε το Περού. Ένας άλλος –κι αυτός από τους κονικισταδότες του Πιζάρου– ο Giorgio ή Zorz Griego απέκτησε μεγάλη περιουσία, και λόγω των προοδευτικών και ορθοδόξων αντιλήψεών του καταδικάστηκε σε μαστίγωση από την Ιερά Εξέταση και κατασχέθηκε η περιουσία του.

Ο διάσημος Έλληνας θαλασσοπόρος και εξερευνητής του 16ου μ.Χ. αιώνα, ο Κεφαλλονίτης Ιωάννης Φωκάς, γνωστός για τα ταξίδια του στις Φιλιππίνες και την Κίνα, εξερεύνησε τα στενά που χωρίζουν τη Β. Αμερική από το νησί Βανκούβερ που από το

Προσωπογραφία του Χριστόφορου Κολόμβου.

1725 φέρουν το όνομά του, Strait Guan de Fuca.

Μερικές δεκαετίες πριν φθάσει στο Νέο Κόσμο ο Φωκάς, στις 7 Ιουλίου 1628, ο Γάλλος πλοίαρχος Michael έφθασε με τα έξι πλοία του στο Τα-

ντουσακ του Καναδά, μεταφέροντας τους Γάλλους αποίκους που θα έκτιζαν την πρώτη αποικία του Κεμπέκ. Στα πληρώματα των πλοίων του Michael υπήρχε ένας Έλληνας ναυτικός τον οποίον ο αρχηγός των αποίκων Σαμουήλ ντε Σαμπλέν χρησιμοποίησε ως διερμηνέα με τους αυτόχθονες ιθαγενείς. Όπως γράφει ο αρχηγός των αποίκων στην έκθεσή του, τον έστειλε πρώτον στην ξηρά, επειδή γνώριζε τη γλώσσα, για να πείσει τους ιθαγενείς να δεχθούν φιλικά τους αποίκους, πράγμα που πέτυχε. Τούτο σημαίνει ότι ο Έλληνας αυτός είχε προηγηθεί πολύ των Γάλλων αποίκων αφού γνώριζε τη γλώσσα των ιθαγενών.

Άλλη μαρτυρία που δείχνει τον αποικισμό από Έλληνες του Νέου Κόσμου από πολύ παλιά είναι αυτή του Άγγλου θαλασσοπόρου Σερ Φράνσις Ντρέικ. Όταν έφθασε με τα πλοία του το 1580 στο Βαλπαραΐζο της Χιλής συνάντησε εκεί δύο Έλληνες ναυτικούς εγκατεστημένους στην ανεξερεύνητη εκείνη περιοχή που γνώριζαν τόσο καλά τα λιμάνια και τους όρ-

(2) Christopher Columbus, Appendix III, σελ. 188.

Το όνειρο του Χριστόφορου Κολόμβου – Salvador Dalí.

μους της, ώστε τους χρησιμοποίησε ως πιλότους.

Στον Παναμά, επί ισπανικής κατοχής, υπήρχε ένα στρατιωτικό σώμα από Ευρωπαίους εθελοντές λεγεωνάριους το οποίο ονομαζόταν «of Greeks», ίσως επειδή οι περισσότεροι εθελοντές ήταν Έλληνες.

Στα νησιά Μπαρμπάντος στην κοινότητα του Αγίου Ιωάννου υπάρχει ο τάφος του Φερδινάνδου Παλαιολόγου, απόγονου της αυτοκρατορικής οικογένειας των Παλαιολόγων, ο οποίος πέθανε εκεί στις 3 Οκτωβρίου 1678, που προφανώς είχε εγκατασταθεί πολύ πριν.

Σε έκθεση του κυβερνήτου της Τζα-

μάικα συνταγματάρχου Hender Malesworth, με ημερομηνία 15 Νοεμβρίου 1684, αναφέρεται ότι πολλοί Έλληνες ναυτικοί υπηρετούσαν σε ισπανικά πλοία.

Ο κυβερνήτης της Φλώριδας ονόματι Grand, το 1765 περίπου, κάλεσε με προκήρυξη μετανάστες στη Φλώριδα. Ο sir William Dunkan και Dr Turnbull μετέφεραν με μικρά ιστιοφόρα 1.500 Έλληνες, Ιταλούς κ.ά. Ο Dr. Turnbull, Σκώτος στην καταγωγή, είχε ζήσει πολλά χρόνια στη Σμύρνη, είχε παντρευτεί Ελληνίδα Σμυρναία, την Μαρία Γκρατσιά, προς τιμήν της οποίας ονόμασε την αποικία Νέα Σμύρνη. Η Γκρατσιά υπήρξε

Ο Χριστόφορος Κολόμβος.

σημαντική γυναίκα και διεδράματίσε σπουδαίο ρόλο στην πολιτική και κοινωνική ζωή του τόπου.

Ο πρωτοπρεσβύτερος κ. Β. Ευθυμίου στο βιβλίο του μας δίνει και άλλα πολύτιμα στοιχεία για τους πρώτους Έλληνες αποίκους που εγκαταστάθηκαν στη Βόρεια, Νότια και Κεντρική Αμερική από την επομένη της ανακάλυψης του Νέου Κόσμου.

Λίαν ενδιαφέρουσα είναι και η άποψή του που υποστηρίζει ότι και ο ίδιος ο Χριστόφορος Κολόμβος δεν ήταν ιταλικής αλλά ελληνικής καταγωγής.

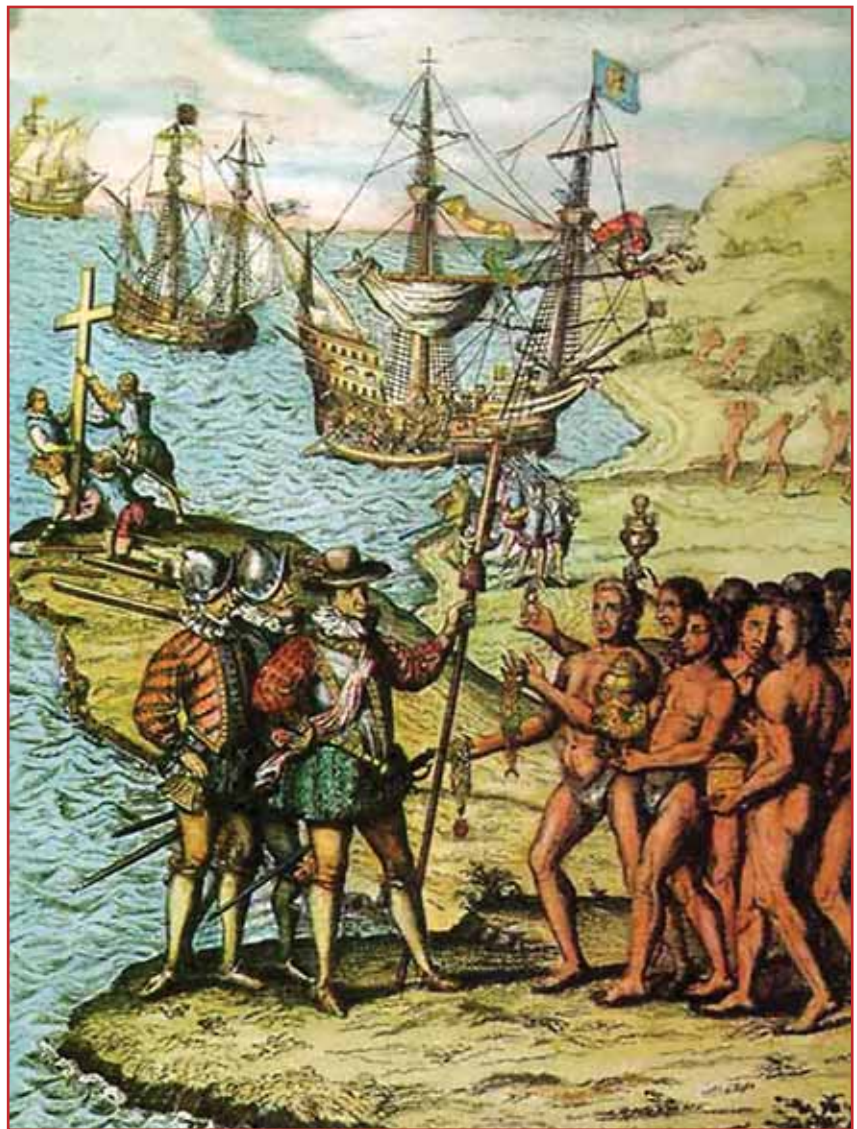
Πεποιθήσεις αιώνων φέρουν τον Χριστόφορο Κολόμβο (ιταλ. Κριστόφορο Κολόμπο, ισπαν. Κριστομπάλ Κολόν) να γεννηθήκε το 1451 στη Γένοβα από πατέρα υφαντουργό και την Σουζάνα Φονταναρόσα. Κατά μία άποψη αρχικά ακολούθησε τις επιχειρήσεις του πατέρα του και διέμεινε στη Γένοβα και τη Σαβόνα. Ο ίδιος ισχυρίζεται ότι από 14 ετών βρέθηκε στη θάλασσα. Σίγουρο πάντως είναι ότι το 1472 – 1473 ήταν πειρατής, το 1473 – 1474 βρισκόταν στο ελληνικό νησί της Χίου, πολέμησε στη ναυμαχία έξω από το Ακρωτήριο του Αγίου Βικεντίου (13 Αυγούστου 1476), το πλοίο του πήρε φωτιά και αυτός, κρατημένος από ένα κουπί, κολύμπησε ως την πορτογαλική ακτή. Το γεγονός ότι στη ναυμαχία αυτή πολέμησε στο

πλευρό των Πορτογάλων εναντίον της Γένουας δείχνει ότι δεν έτρεφε γι' αυτή πατριωτικά αισθήματα. Ο ίδιος ποτέ δεν ονόμασε τον εαυτό του Γενοβέζο, ποτέ δεν έγραφε στα ιταλικά αλλά πάντοτε στα ισπανικά. Με ιδιοσυγκρασία έντονη και αυταρχική διέθετε ένα καταπληκτικό και ευφάνταστο νου που λίγο απείχε από την κατάσταση των παραισθήσεων.

Στην Ευρώπη της Αναγέννησης η ανακάλυψη του Νέου Κόσμου από τον Χριστόφορο Κολόμβο που περισσότερο έγινε στηριζόμενη μάλλον στις προφητείες παρά στην αστρονομία, τον ανέδειξε σε έναν από τους μεγαλύτερους θαλασσοπόρους όλων των εποχών. Τέσσερα ταξίδια έκανε και όταν στο πρώτο, τον Οκτώβριο του 1492, έφθασε στο νησί Γκουανανί (σημ. Σαν Σαλβαδόρ) πίστευε ότι είχε φθάσει στις Δυτικές Ινδίες πλέοντας δυτικά. Ο Ναύαρχος των Ωκεανών και Αντιβασιλέας των Ινδιών επέστρεψε αλυσοδεμένος από το τελευταίο ταξίδι στο Νέο Κόσμο (1502 – 1504), λόγω της δεσποτικής και ιδιότροπης διακυβέρνησής του στις Δυτικές Ινδίες. Τα τελευταία έξι χρόνια της ζωής του τα πέρασε καταβάλλοντας προσπάθειες για να ανακτήσει το μεγαλείο και τις απέραντες χαμένες κτήσεις του, πεθαίνοντας στην αφάνεια στις 21 Μαΐου 1506 στη Βαγιαδολίδ της Ισπανίας.

Πολλοί ερίζουν για την καταγωγή του Κολόμβου. Είναι ένα ακανθώδες θέμα για τους ιστορικούς. Ορισμένοι θεωρούν ότι η μεγάλη αυτή μορφή των θαλασσινών εξερευνησεων δεν ήταν ιταλικής αλλά ελληνικής καταγωγής. Τα επιχειρήματα που επικαλείται ο πρωτοπρεσβύτερος κ. Β. Ευθυμίου στο βιβλίο του «Σκιαγραφία των αποδήμων Ελλήνων της Αμερικής» για να αποδείξει την ελληνική καταγωγή του Κολόμβου, παραθέτουμε κατωτέρω:

«Ο γιος του Κολόμβου», λέει, «έγραφε την ιστορία του πατέρα του και παρ' όλες τις έρευνές του δεν κατάφερε να ανακαλύψει την πόλη ή το χωριό που γεννήθηκε αυτός. Επειδή ο Κολόμβος αναφέρει στο ημερολόγιό του ότι ήταν συγγενής του Δισυπάτου,

Οι Ιθαγενείς προσφέρουν δώρα στον Κολόμβο.

Ο Κολόμβος στο νησί San Salvador.

Ο Κολόμβος ανακαλύπτει το «Νέο Κόσμο».

φαίνεται ότι τα άλλα που γράφηκαν ότι ήταν άσημος υφαντής, Γενούσιος, Ιταλός κ.ά. είναι μυθεύματα. Ο Δισύπατος ήταν Βυζαντινός ευπατριδής, ο Γεώργιος Παλαιολόγος. Και εδώ γεννάται η απορία. Πώς για τόσους αιώνες επικράτησε η ιστορική αυτή πλάνη; Η απάντηση δεν είναι δύσκολη, αν λάβει κανείς υπόψιν του ότι τα χρόνια εκείνα τα γεγονότα διαστρεβλώνονταν, γενικά, από τη Ρώμη και τη Δύση, λόγω του αφάνταστου μίσους που έτρεφαν τότε κατά του Βυζαντίου που είχε καταρρεύσει. Κατά τον συγγραφέα που αντλεί τα επιχειρήματά του από το βιβλίο «Christofer Columbus a Greek Nobleman» του Ελληνοαμερικανού συγγραφέα Σεραφείμ Κανούτα, αν ο Κολόμβος γεννήθηκε στη Γένουα, πώς εξηγείται ότι ο πατέρας κάποιου Κολόμβου, ονόματι Δομένικος, ζούσε σε τρομερή φτώχεια; Ήταν δυνατόν ο Κολόμβος που ανακάλυψε την Αμερική, που ήταν τόσο ευσεβής και ευγενής, να αφήσει τους γονείς του χωρίς προστασία; Και είναι γνωστό ότι όταν πέθανε άφησε διάφορα ποσά σε γνωστούς και φίλους του, ενώ δεν άφησε ούτε ένα οβολό στην αδελ-

φή του Μπλαντσινέττα και την οικογένειά της, μολονότι αυτή αναφέρεται ως αδελφή του; Αυτό σημαίνει ότι ήταν αδελφή άλλου Κολόμβου. Έπειτα, πώς εξηγείται να μη γνωρίζει την ιταλική ούτε αυτός, ούτε οι αδελφοί του; Ο ένας, ο Βαρθολομαίος, γνώριζε τη λατινική, την κοσμογραφία και τη χαρτογραφία. Ο άλλος έγινε επίσκοπος. Αλλά την εποχή εκείνη δεν ήταν δυνατόν να ανέβουν σε υψηλά, διανοητικά, κοινωνικά και εκκλησιαστικά επίπεδα όσοι ανήκαν σε οικογένεια υφαντή. Εξάλλου, εάν ο Κολόμβος είχε ταπεινή καταγωγή στη Γένουα, δεν ήταν δυνατόν να παντρευτεί με αριστοκράτισσα την Ντόνα Φιλίππα Μονίτος ντε Περεστρέλλο.

Εκείνο που έχει μεγάλη σπουδαιότητα είναι η φιλία της οικογένειας του Κολόμβου με την οικογένεια του βασιλιά της Πορτογαλίας, Ιωάννη του Β'. Ο πατέρας του βασιλιά Ιωάννη Β', ο Αλφόνσος, συνδεόταν με στενούς συγγενικούς δεσμούς με κάποιο Κολόμβο, ονομαζόμενο Colon the Younger. Αυτός έμενε στην αυλή του βασιλιά της Γαλλίας και ήταν ελληνικής καταγωγής. Όταν δε ο Αλφόνσος της Πορτογαλίας θέλησε να παραιτηθεί, λόγω εσωτερικών ταραχών στη χώρα του, επενέβη ο Έλληνας αυτός

Colon ως αντιπρόσωπος του βασιλιά της Γαλλίας και απεσόβησε την παραιτήση. Έκτοτε χρονολογείται και η φιλία των δύο αυτών οικογενειών. Από τα ιστορικά αρχεία του 14ου αιώνα προκύπτει ότι ο Colon the Younger ο οποίος λεγόταν και George the Greek (Γεώργιος ο Έλληνας), είχε πολεμήσει τους Τούρκους το 1450 και όταν έπεσε η Κωνσταντινούπολη έφυγε αυτοεξόριστος. Έγινε ναυτικός πολεμώντας τους Τούρκους, σύμφωνα με τη μαρτυρία του γιου του Κολόμβου Φερδινάρδου και την επιβεβαίωση του βιογράφου του Κολόμβου, Law Casas, οι οποίοι προσθέτουν ότι ο συγγενής αυτός του Κολόμβου ήταν ο Γεώργιος Παλαιολόγος, ο Dissipat, δηλαδή ο Δισύπατος. Είναι δε γνωστόν ότι η οικογένεια των Δισυπάτων ήταν μία από τις αξιολογότερες αριστοκρατικές οικογένειες του Βυζαντίου η οποία χρονολογείται από το 800 μ.Χ. και η οποία μεταξύ των άλλων τιτλούχων είχε δώσει και ένα ιερέα στο Ναό της Αγία Σοφίας.»

Αυτά τα ενδιαφέροντα γράφει το βιβλίο του αιδεσιμώτατου κ. Β. Ευθυμίου. Κατά τον ίδιο η γνώμη του συγγραφέα Σεραφείμ Κανούτα δεν μπορεί να ανατρέψει πεποισθήσεις αιώνων για την ιταλική καταγωγή του Χριστόφορου Κολόμβου, δίνει όμως αφορμή για συζητήσεις και έρευνες. Επ' αυτού δεν μπορεί να θεωρηθεί αβάσιμη και η άποψη ότι δύο στοιχεία ήταν αυτά που παρακίνησαν το μεγάλο εξερευνητή στην ανακάλυψη του Νέου Κόσμου. Η ελληνική ναυτική κληρονομικότητά του που διακρίνει τους Έλληνες και η εντρύφυσή του στα ελληνικά συγγράμματα (3).

Είναι αλήθεια όλα αυτά που γράφει το βιβλίο ή δεν είναι; Πάντως και αλήθεια να μην είναι, υπό τη στενή έννοια του όρου, το ότι υπάρχουν άνθρωποι που ασχολούνται με εμάς, μας κάνει να υπερηφανευόμαστε. Άλλωστε ο ιστορικός συνεχώς ερευνά και συνεχώς ανακαλύπτει καινούργια πράγματα. Πιθανόν κάποτε να αποκαλυφθεί ότι ο Χριστόφορος Κολόμβος ήταν ελληνικής καταγωγής.

(3) J.A. Symonds: "Renaissance in Italy", σελ. 81.